

Спанчак Тетяна Іонасівна,

*заступник генерального директора
з питань використання нових
інформаційних технологій НІБУ*

Проект Національної історичної бібліотеки України

«Архів друкованих видань Всеукраїнської Академії Наук, 1919-1931 рр.».

Національна історична бібліотека України (далі – НІБУ) з часу свого заснування (з 1939 р.) зуміла сформувати (зібрати) і зберегти для всіх поколінь читачів унікальний *галузевий* фонд документів з історії та суміжних історичних дисциплін.

У фонді НІБУ зберігається і унікальна колекція видань Всеукраїнської Академії Наук (ВУАН, нині АН України). Колекція містить видання з 1919 року - часу виходу першого друкованого видання Української академії наук. Ядро колекції – академічні серійні видання, в яких публікувалися наукові розвідки та дослідження вчених молоді ВУАН. Ці праці містять концентровану важливу науково-суспільну інформацію, що століттями формувала українську ментальність, впливала на державотворчі процеси українського суспільства.

З особливою увагою науковці-історики, правознавці, викладачі та студенти історичних, педагогічних, правознавчих вузів досліджували праці вчених ВУАН періоду 1919-1939 рр. Більша частина видань має вже сторічний вік, впродовж якого їх читають і вивчають, тексти з них цитують. Тому всі видання потребують особливого бережливого ставлення для використання їх майбутніми поколіннями дослідників і науковців. Майже всі праці вийшли невеликими накладками – від 200 до 1500 примірників. Наразі ці видання зберігаються в обмеженому колі бібліотек України та світу, а частина залишилася в приватних книжкових колекціях.

Наприкінці липня 2020 року, в умовах дії жорстких карантинних обмежень, Український культурний фонд оголосив конкурсну програму «Культура в часи кризи: інституційна підтримка». Командою фахівців НІБУ було прийнято рішення підготувати і подати на грантовий конкурс проект зі створення електронного ресурсу «Архів друкованих видань Всеукраїнської Академії Наук 1919-1931 рр.».

Проект 2020 р. «Архів друкованих видань Всеукраїнської Академії Наук 1919-1931 рр.» пройшов всі етапи експертного і технічного відбору УКФ і був реалізований НІБУ за допомогою ТОВ «Цифрова Україна» (компанія, яку було визначено переможцем тендерного аукціону на майданчику «Prozorro»).

На 1 січня 2021 року всі заплановані роботи по реалізації проекту були зроблені і на сайті Бібліотеки представлено однойменний онлайн ресурс, який надав вільний доступ до розпізнаних повних текстів праць вчених ВУАН, з дотриманням умов грантового проекту.

«Архів друкованих видань Всеукраїнської академії наук, 1919-1931 рр.» став цінним правдивим джерелом й інструментом для історичних розвідок,

краєзнавчих, генеалогічних, етимологічних, культурологічних, пам'яткознавчих, релігієзнавчих, книгознавчих та інших досліджень.

Унікальність ресурсу полягає в тому, що він надає вільний доступ до:

- ✓ Періодичних і продовжуваних видань, наукових збірників ВУАН періоду 1919-1931 рр.
- ✓ Видань, які були повністю вилучені з наукового обігу і зберігалися у закритому спецфонді, з обмеженим і лімітованим доступом.
- ✓ 24/7 онлайн ресурс з повними розпізнаними текстами правдивих, без купюр, історичних документів.
- ✓ Відкриття незаслужено забутих молодих вчених-істориків, правознавців, економістів...

Для реалізації проєкту з фонду Бібліотеки було відібрано 101 видання. Всі вони були оцифровані на обладнанні ТОВ «Цифрова Україна». Шляхом сепарації, серед всього масиву оцифрованих документів було відібрано 88 назв видань (понад 20 тис. сторінок) для розпізнавання повних текстів. Згодом для розпізнавання було ще передано 20 назв видань ВУАН, які були оцифровані силами спеціалістів бібліотеки на власних сканерах НІБУ. Загалом в рамках проєкту було оцифровано 24 758 сторінок, 108 назв видань. Розпізнавання текстів здійснювали спеціалісти «Цифрової України». Всього було розпізнано 24 223 сторінки, це 105 назв видань, які склали основу електронного повнотекстового ресурсу. В рамках проєкту, 20 видань, що розшивалися для якісного сканування були відреставровані і одержали нову оправу.

Доступ до ресурсу представлено на головній сторінці сайту Бібліотеки: https://nibu.kyiv.ua/projects/arh_druk_vuan, має ряд переваг:

- доступний без обмежень і не вимагає попередньої реєстрації чи авторизації для роботи з повними текстами;
- має зручний, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс;

Ресурс забезпечує:

- ✓ Зрозуміле представлення і зручне користування: зміст кожного видання структуровано за статтями, які через систему гіперпосилань значно спрощують пошук і доступ до інформації;
- ✓ Швидкий повнотекстовий пошук за змістом чи ключовим словом з тексту, автором чи назвою або роком видання як по всьому масиву оцифрованих текстів видань так і в межах окремого видання;
- ✓ Детальний перегляд таблиць, зображень та сторінок зі старими архаїчними шрифтами;
- ✓ Можливість копіювання для подальшого наукового використання цитат з тексту статей видань.

На головній сторінці ресурсу «Архів друкованих видань Всеукраїнської Академії Наук, 1919-1931 рр.» є 3 вкладки «Про проєкт», «Допомога», «Пошук», які містять інформацію про проєкт, довідкову інформацію стосовно використання та формування пошукових запитів, методичку швидкого пошуку. Можна знайти всі оцифровані видання, представлені на ресурсі, за відділами і структурними підрозділами ВУАН, що їх видавали.

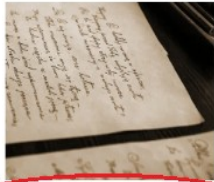

[Про проект](#)
[Допомога | FAQ](#)
[Пошук](#)

Архів друкованих видань Всеукраїнської Академії НАУК.

1919-1931 рр.

[Зміст архіву](#)

Історико-філологічний відділ

Науково-дослідча кафедра історії України. Промоційні праці кафедри

Праці Кабінету антропології та етнології ім. Хв. Вовка

Соціально-Економічний відділ

На головній сторінці ресурсу передбачено також інформування про останні завантаження документів для оперативного інформування користувачів з можливістю одразу ж перейти до читання повного тексту.

Пошук по всьому масиву документів можна здійснити натискаючи плашку «Зміст архіву»: всі видання за цим пошуком представлені в порядку завантаження на ресурс, проте передбачена можливість відсортувати їх за прізвищем автора (алфавіт), або за роком видання (хронологія). Окрім того, спеціальна позначка інформує який текст розпізнано.

[Про проект](#)
[Допомога | FAQ](#)
[Пошук](#)

Архів друкованих видань Всеукраїнської Академії НАУК.

1919-1931 рр.

[На головну](#)

Зміст архіву

Показувати по: 1-20 з 110

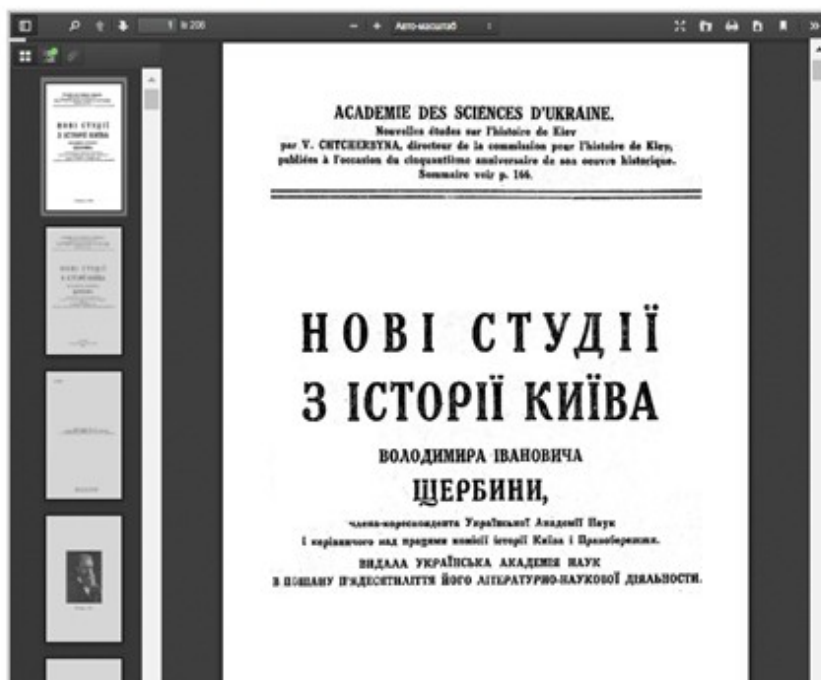
1 2 5 [Наступна >](#)

Назва	☒ Автор	Відділ	☒ Рік видання	Кількість сторінок	Текст розпізнано
Праці Семінару для вивчення народного господарства України. Вип. 2	Воблий К.Г. (авт. передм.)	Соціально-Економічний відділ №9	1927	270	
Праці Комісії для вивчення звичаєвого права України. Вип. 2	Кристер А.Е. (ред.)	Соціально-Економічний відділ №8	1928	451	
Матеріали до української діалектології та фольклористики	Курило О.	Історико-філологічний відділ №85	1928	135	
Праці Комісії для вивчення народного господарства України. Випуск другий	Воблий К.Г. (ред.)	Соціально-Економічний відділ №29	1929	262	
Звіт за діяльність з 14-го травня 1925 р. до 1-го січня 1927 р.		Науково-педагогічне товариство №(без.....)	1927	18	

Відібравши бажане видання, користувач має змогу переглянути текст шляхом прогортання кожної сторінки:

Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини

Видання:	Наукові збірники ВУАН
Відділ:	Історико-філологічний відділ
Випуск №:	4-в
Назва:	Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини
Автор:	Щербина Володимир
Рік видання:	1926
Сторінок:	206
Мова видання:	Українська
Текст розпізнано:	ТАК
Дата завантаження:	25.12.2020
Опис:	Збірники наукових праць Всеукраїнської академії наук за 1919-1931 роки
Оригінал зберігається:	Національна історична бібліотека України

Можна скористатися пошуком за змістом видання через систему змістових гіперпосилань:

Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини

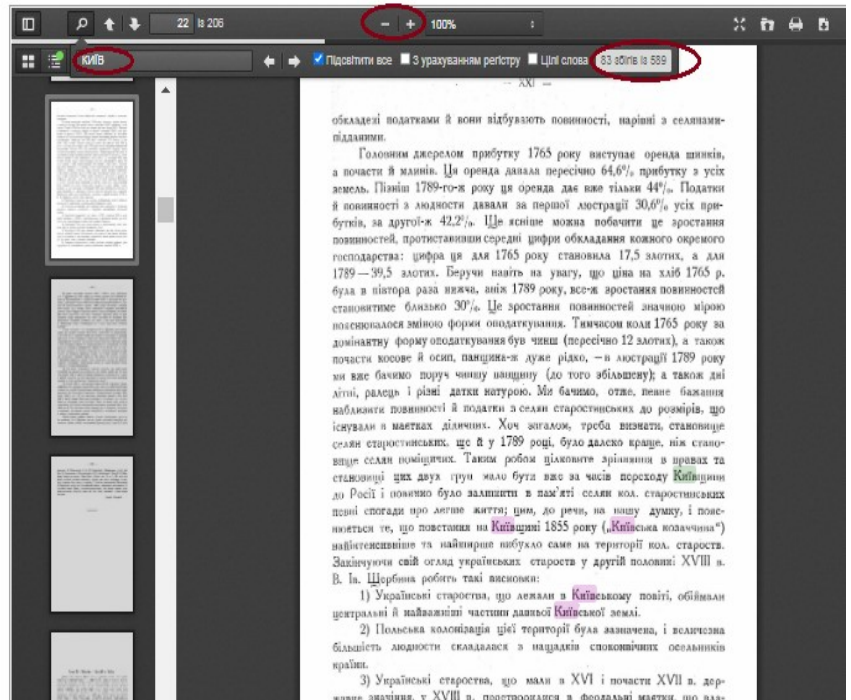
Видання:	Наукові збірники ВУАН
Відділ:	Історико-філологічний відділ
Випуск №:	4-в
Назва:	Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини
Автор:	Щербина Володимир
Рік видання:	1926
Сторінок:	206
Мова видання:	Українська
Текст розпізнано:	ТАК
Дата завантаження:	25.12.2020
Опис:	Збірники наукових праць Всеукраїнської академії наук за 1919-1931 роки
Оригінал зберігається:	Національна історична бібліотека України

Реалізована можливість здійснення пошуку за ключовим словом: всі однокореневі слова підсвічуються в тексті кольором, є можливість швидкого переходу до наступного результату:

Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини

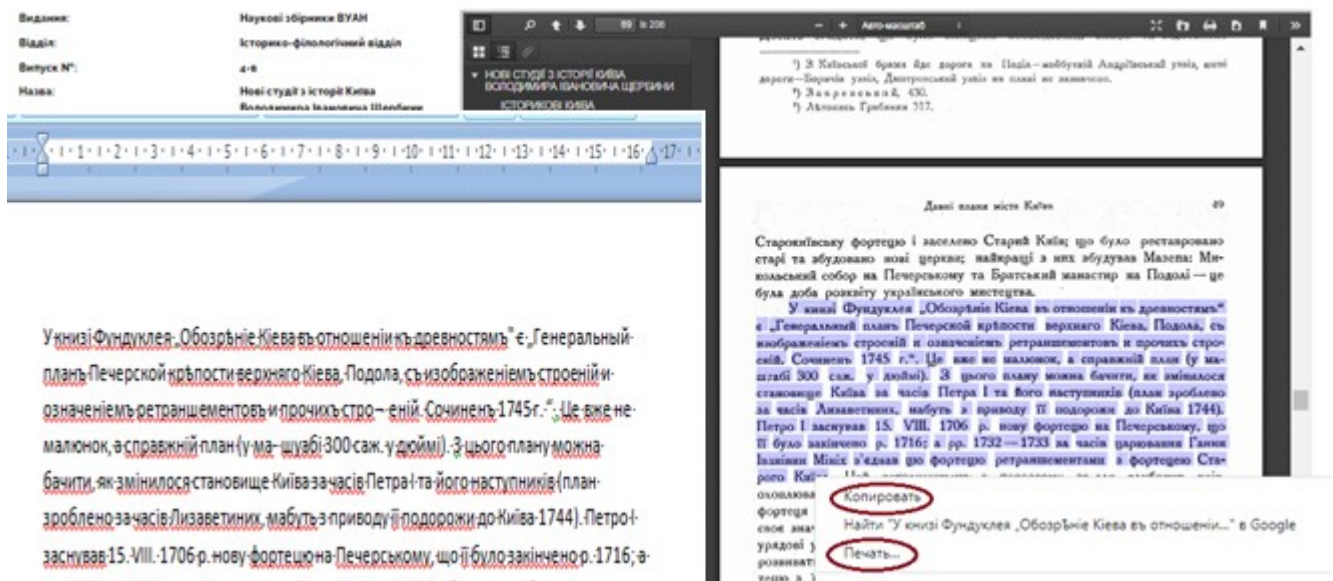
Видання:	Наукові збірники ВУАН
Відділ:	Історико-філологічний відділ
Випуск №:	4-в
Назва:	Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини
Автор:	Щербина Володимир
Рік видання:	1926
Сторінок:	206
Мова видання:	Українська
Текст розпізнано:	TAK
Дата завантаження:	25.12.2020
Опис:	Збірники наукових праць Всеукраїнської академії наук за 1919-1931 роки
Оригінал зберігається:	Національна історична бібліотека України

Окрім того, використовуючи позначки масштабування (- +) забезпечена можливість збільшення тексту чи певних фрагментів з тексту.

На ресурсі реалізовано можливість здійснення цитування тексту статей – перенесення оригінальних фрагментів тексту зі збереженням орфографічних особливостей написання. Ця функція дозволяє дослідникам подавати оригінальні цитати з текстів, значно економлячи час на передрук і відтворення орфографічних особливостей тогочасного тексту.

Нові студії з історії Києва Володимира Івановича Щербини

Страховий фонд НБУ, який зберігається у форматі .tiff на окремому захищеному сервері, поповнився 101 електронною копією друкованих видань. А для Електронної бібліотеки «Історична спадщина України» було сформовано нову

колекцію з оцифрованих документів - «Видання ВУАН, 1919-1931 рр.», яка на кінець травня 2021 року вже містить 117 назв видань.

Фахівці ТОВ «Цифрова Україна» через платформу ZOOM провели 2 майстер-класи для бібліотекарів НІБУ з оволодіння правилами і методиками здійснення якісного розпізнавання оцифрованих текстів. З початку 2021 року до ресурсу додано два оцифрованих видання «Праці Комісії для виучування звичаєвого права України. Вип. 2» і «Праці Семінару для виучування народного господарства України. Вип. 2». Розпочато процес розпізнавання текстів цих видань спеціалістами Бібліотеки.

НІБУ проводить піар-кампанію з метою інформування і популяризації результатів реалізованого проєкту, представлення його науковцям-історикам, краєзнавцям, студентам. Ресурс було презентовано студентам-філологам, історикам КДУ ім. Т. Шевченка, студентам Київського університету імені Бориса Грінченка, учням МАН, фаховій спільноті бібліотекарів, використовуючи платформу ZOOM та GoogleMeet, а також на офіційних сторінках НІБУ в соціальних мережах.

Слід відзначити, що активна рекламна кампанія дала позитивні наслідки – до НІБУ звернулися вже кілька компаній з пропозиціями про співпрацю, та з пропозиціями скористатися їхнім програмним забезпеченням і т.ін. Зокрема, вже 1 квітня 2021 року в НІБУ було підписано договір про співпрацю з представником міжнародної компанії «East View Information services» (США), стосовно спільної роботи по організації розпізнавання оцифрованих Бібліотекою газетних видань 18-19 ст.

1 квітня ц.р. у приміщенні Національної бібліотеки Алжиру у присутності Міністра культури та мистецтв АНДР пані Маліки Бен Дуди відбулась урочиста церемонія підписання Меморандуму про співпрацю між Національною історичною бібліотекою України та Національною бібліотекою Алжиру. Документ підписали Посол України в Алжирі Максим Субх та Генеральний Директор Національної бібліотеки Алжиру Мунір Бехаді.

Багато вдячних відгуків про проєкт надходить на адресу НІБУ. Ось кілька цитат:

Пані Марія Маєрчик (доктор Альбертського університету, Канада):

«Доброго дня. Дякую за ваш фантастичний проєкт з оцифровки видань ВУАН. Я пишу, щоб спитати, чи є у вас в планах оцифрувати ось цю працю: "Праці комісії по виучуванню звичаєвого права України", вип. 2, Київ, 1928? Я шукаю її без успіху уже кілька років. Якщо є, то чи могли б ви її пріоритезувати? Була б дуже вдячна. але якщо нема змоги, то однаково дякую за матеріали, що ви вже виклали онлайн» (31.03.2021). «Дякую щиро, це неймовірно! Дякую за ваш проєкт і роботу!» (14.05.2021).

Пан Міхаіл Пажарыцкі (*бібліотекар, Гродно, Білорусія*)

«Уважаемые коллеги! Шановны друзі! Иначе как рождественским чудом не назовешь реализованный под новогоднюю ёлочку замечательный и полезный проект "Архів друкованих праць Всеукраїнської Академії Наук, 1919-1931 рр.". Здесь можно почерпнуть много интересного и ценного как для ученых самой Украины, так и Беларуси, Польши, других стран. Молодцы! Так держать!».